

การวิเคราะห์เชิงพุทธปรัชญาว่าด้วย "วัตตบท 7" ในฐานะกลไก การเปลี่ยนผ่านภาวะเชิงภววิทยา

A Buddhist Philosophical Analysis of "Watta Pada VII" as a Mechanism for Ontological Transformation

ภัคสรณ กาลือ

Phaksan Kalue

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar

Corresponding Author, E-mail: p.kalue@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิพากษ์และตีความมโนทัศน์ “วัตตบท 7” ผ่านระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสารและปรัชญาวิเคราะห์ โดยเปลี่ยนผ่านจากการบรรยายเชิงจริยธรรมพรรณนาไปสู่การวิเคราะห์ในฐานะ “เทคโนโลยีแห่งตน” และกลไกเชิงภววิทยา

ผลการศึกษาพบว่า “วัตตบท 7” มิใช่เพียงชุดกฎเกณฑ์เพื่อการบรรลุทิวสภาวะในมิติเชิงความเชื่อ แต่คือสถาปัตยกรรมแห่งการจัดระเบียบผัสสะและการบริหารจัดการเจตจำนง ที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านสถานะเชิงภววิทยาจาก “มฆมาณพ” (มนุษย์) สู่ “ท้าวสักกะ” (อิธัตตา) บทความนี้ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตที่แท้จริงในเชิงพุทธปรัชญาคือภาวะ “อำนาจปกครองตนเอง” ผ่านการขัดเกลาคุณลักษณะภายใน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์แห่งอัตตาในโลกสมัยใหม่

คำสำคัญ: หลักวัตตบท 7, ภววิทยาเชิงจริยศาสตร์, พุทธปรัชญาร่วมสมัย, การพัฒนาคุณภาพชีวิต

Abstract

This academic article aims to critique and re-interpret the concept of “Watta Pada VII” (The Seven Practices) through documentary research and philosophical analysis. It shifts from traditional descriptive moralizing toward an analysis of these principles as “Technologies of the Self” and “Ontological Mechanisms.”

The findings suggest that Watta Pada VII is not merely a set of moral codes for achieving divinity in a superstitious sense, but rather an architectural framework for sensory regulation and the management of the Will. This leads to an ontological transformation from “Magha-manava” (the mundane self) to “King Sakka” (the transcendent self). This article argues that genuine quality of life in Buddhist philosophy is defined by “Autonomy” attained through internal virtue cultivation (Virtue Ethics), serving as a crucial foundation for confronting the crisis of the ego in the contemporary world.

Keywords: Watta Pada VII, Technologies of the Self, Ethical Ontology, Contemporary Buddhist Philosophy, Quality of Life Development

บทนำ

ในสภาวะร่วมสมัยที่มโนทัศน์เรื่อง “คุณภาพชีวิต” (Quality of Life) มักถูกลดทอนให้เหลือเพียงตัวชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์หรือดัชนีทางชีวภาพ บทความนี้มุ่งเสนอการตีความคุณภาพชีวิตผ่านระนาบของ “เสรีภาพภายใน” (Vimutti) และการจัดการโครงสร้างทางจริยธรรมที่ซับซ้อน โดยใช้ “วัตตบท 7” (Watta Pada VII) เป็นกรณีศึกษาหลัก ปัญหาพื้นฐานที่บทความนี้ต้องการโต้แย้งคือ การที่สังคมมองว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเรื่องของการจัดการปัจจัยภายนอก (Exogenous Factors) โดยละเลย “กระบวนการผลิตซ้ำทางจิตสำนึก” (Consciousness Reproduction) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพุทธปรัชญา

การวิเคราะห์วัตตบท 7 ในฐานะ “เทคโนโลยีแห่งตน” (Technologies of the Self) ตามนัยของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) จะช่วยให้เห็นว่า วัตรปฏิบัติทั้ง 7

ประการ มีชื่อเสียงของการสยบยอมต่อศีลธรรมอันดีงามแบบประเพณีนิยม แต่เป็น “ปฏิบัติการอำนาจ” (Power Relations) ที่ปัจเจกกระทำต่อตนเองเพื่อเปลี่ยนรูปลักษณะเชิงภววิทยา (Ontological Transformation) (Foucault, 1988) บทความนี้จะทำการสกัดแก่นสารของหลักธรรมดังกล่าวจากการเป็นเพียง “คำสอน” ให้กลายเป็น “เครื่องมือเชิงมโนทัศน์” (Conceptual Tools) เพื่อตอบโต้กับสถานะจำยอมเชิงชีวภาพและวิกฤตทางจิตวิญญาณในสังคมปัจจุบัน

เนื้อเรื่อง

ความหมายและสัญลักษณ์ของ "วัตตบท 7"

การพิจารณาหลักวัตตบท 7 (Watta Pada 7) ในฐานะโครงสร้างจริยธรรม (Ethical Structure) จำเป็นต้องก้าวข้ามการตีความเชิงประเพณีนิยม (Traditional Interpretation) ที่มองว่าแค่เพียง “กฎเกณฑ์การทำความดี” ไปสู่การวิเคราะห์ในฐานะ “เทคโนโลยีทางปัญญา” (Intellectual Technology) ที่มุ่งจัดการกับสถานะจำยอมเชิงภววิทยา (Ontological Subjugation) ของปัจเจก โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 มิติแห่งการสร้างตัวตน (Subjectification) ดังนี้:

1) สัญลักษณ์แห่งกตัญญูตาและการลดทอนศูนย์กลางแห่งอัตตา (Semiotics of Gratitude and De-centering the Ego)

วัตรปฏิบัติข้อที่ 1 การเลี้ยงคูมารดาบิดา (Matapitubhara) และข้อที่ 2 การเคารพผู้ใหญ่ในตระกูล (Kule Jethapacayino) มีชื่อเสียงเรื่องของกตัญญูทเวที่เชิงจารีต แต่คือปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Practice) ที่มุ่งทำลายภาวะยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) การยอมรับใน “ภววิทยาความต่อเนื่อง” (Ontological Continuity) ผ่านบุพการีและผู้อาวุโส คือการตระหนักรู้ว่า “ตัวตน” (The Self) มิได้เกิดขึ้นอย่างเอกเทศ (Atomistic Self) แต่เป็นส่วนหนึ่งของสายสัมพันธ์เชิงเหตุปัจจัย (Causality) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น” (Responsibility for the Other) ของ เอ็มมานูเอล เลวินัส (Emmanuel Levinas) ที่มองว่าจริยศาสตร์เริ่มต้นจากการเผชิญหน้ากับ “ใบหน้า” (The Face) ของผู้อื่น (Levinas, 1969)

2) การจัดระเบียบวาทกรรมและการสถาปนาความจริง (Discursive Ordering and the Constitution of Truth)

วัตรปฏิบัติข้อที่ 3 การพูดคำสุภาพ (Sanhavaco), ข้อที่ 4 การไม่พูดส่อเสียด (Apisunavaco), และข้อที่ 6 การมีวาจาสัตย์ (Saccavaco) คือกระบวนการจัดการอำนาจนำของถ้อยคำ (Discursive Power) ในมิติทางปรัชญา วาจามีใช้เพียงเครื่องมือสื่อสาร แต่คือการ “สถาปนาความจริง” (Constitution of Truth) การพูดคำสัตย์คือการรักษาความสอดคล้องเชิงภววิทยาระหว่าง “เจตจำนงภายใน” กับ “ความจริงภายนอก” ในขณะที่การละเว้นจากวาจาส่อเสียดคือการปฏิบัติทางภาษาที่มุ่งทำลายสถานะความเป็นหนึ่งเดียวของสังคม (Social Solidarity) ปฏิบัติการเหล่านี้เปรียบเสมือนเครื่องมือ (Instruments) ในการจัดระเบียบผัสสะเพื่อป้องกันภาวะแปลกแยกจากความจริง (Dewey, 1938)

3) เศรษฐศาสตร์แห่งเจตจำนงและการบริหารจัดการอารมณ์ (Political Economy of the Will and Emotional Management)

วัตรปฏิบัติข้อที่ 5 การปราศจากความตระหนี่ (Maccharavinaya) และข้อที่ 7 การระงับโทสะ (Akodhana) คือการแทรกแซงอำนาจนำของตัณหา (Craving) และวิภวตัณหา (Self-annihilation desire) การสละออกมีใช้เพียงปฏิบัติการทางเศรษฐกิจ (Economic Action) แต่คือการประกาศ “อำนาจปกครองตนเอง” (Autonomy) เหนือวัตถุธาตุ ในขณะที่การจัดการโทสะคือการปฏิเสธภาวะจำยอมต่อปฏิกิริยาทางชีวภาพ (Biological Reactivity) การเปลี่ยนจาก “มขมาณพ” ผู้ถูกขับเคลื่อนด้วยสัญชาตญาณ ไปสู่ “ท้าวสักกะ” ผู้มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านสถานะทางจริยธรรมที่แสดงถึงชัยชนะของเจตจำนงเสรี (Free Will) เหนือแรงขับทางสัญชาตญาณ (Drive) (Kant, 1785/1998)

จากการวิเคราะห์ข้างต้น "วัตตบท 7" จึงทำหน้าที่เป็น “สถาปัตยกรรมเชิงกระบวนการ” (Procedural Architecture) ที่ขัดเกลาปุถุชนให้กลายเป็นอธิปัตตา (Sovereign Subject) ผ่านการควบคุมบทสนทนา (Discourse), การจัดสรรทรัพยากร (Resource Allocation), และการปกครองตนเอง (Self-Government) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับภววิทยาที่ลุ่มลึกกว่าดัชนีชี้วัดทางวัตถุใด ๆ

การวิเคราะห์และวิพากษ์แนวคิดทางปรัชญา

การปะทะทางปัญญา (Intellectual Clash) ระหว่างพุทธปรัชญากับจริยศาสตร์สากล

1) "วัตตบท 7" ในฐานะจริยศาสตร์เชิงคุณธรรม (Virtue Ethics) และภาวะอุดมคติ

การวิพากษ์วัตตบท 7 ผ่านเลนส์ของจริยศาสตร์เชิงคุณธรรม (Virtue Ethics) ของอริสโตเติล (Aristotle) เผยให้เห็นว่า วัตรปฏิบัติเหล่านี้มีไว้เพียง “หน้าที่” (Deontology) ที่ต้องทำตามคำสั่ง แต่คือการพัฒนา “นิสัยแห่งความดีงาม” (Habitual Excellence) เพื่อบรรลุภาวะ ยูโดโมนี (Eudaimonia) หรือความสุขที่แท้จริงจากการดำเนินชีวิตตามเหตุผล (Aristotle, 2009) อย่างไรก็ตาม ข้อวิพากษ์สำคัญคือ “วัตตบท 7” ก้าวข้ามจริยศาสตร์ทางโลกไปสู่ “จริยศาสตร์เชิงภววิทยา” (Ontological Ethics) ที่เชื่อว่าการขัดเกลาคุณลักษณะภายในสามารถเปลี่ยนสถานะทางชีวภาพ (Biological Status) ของปัจเจกจากมนุษย์สู่หะวะได้ ซึ่งถือเป็นการท้าทายขอบเขตระหว่างธรรมชาติวิทยา (Naturalism) และสภาวะเหนือธรรมชาติ (Supernaturalism) ในเชิงปรัชญา

2) วาทกรรมอำนาจและการเปลี่ยนผ่านสถานะ: จากมฆมาณพสู่ท้าวสักกะ
ในเชิงปรัชญาสังคม (Social Philosophy) การเปลี่ยนผ่านจาก “มฆมาณพ” สู่ “ท้าวสักกะ” สามารถตีความได้ว่าเป็นภาวะรอยต่อ (Liminality) ของการสร้างตัวตน (Subject Formation) “วัตตบท 7” ทำหน้าที่เป็น “สถาปัตยกรรมแห่งอำนาจปกครองตนเอง” (Architecture of Autonomy) ที่ทำให้ปัจเจกไม่ต้องสยบยอมต่อโชคชะตา (Determinism) แต่สามารถกำหนด “อนาคตเชิงภววิทยา” (Ontological Future) ของตนเองได้ ปฏิบัติการนี้สอดคล้องกับแนวคิด “เจตจำนงแห่งอำนาจ” (Will to Power) ในเชิงบวกของ ฟรีดริช นิตเช่ (Friedrich Nietzsche) ที่มุ่งเน้นการเอาชนะตนเอง (Self-Overcoming) เพื่อก้าวไปสู่สภาวะ “อภิมนุษย์” (Übermensch) โดยท้าวสักกะในบริบทนี้คือสัญลักษณ์ของอภิมนุษย์ทางจริยธรรมที่สามารถจัดระเบียบโลกและจักรวาลได้ด้วยพลังแห่งวัตรปฏิบัติ (Nietzsche, 1883/2005)

3) วิพากษ์คุณภาพชีวิต: เสรีภาพภายในท่ามกลางวิกฤตการณ์สมัยใหม่
ในมิติของปรัชญาการเมืองและสังคม (Political and Social Philosophy) คุณภาพชีวิตที่แท้จริงตามนัยของวัตตบท 7 มิใช่ดัชนีความมั่งคั่ง แต่คือภาวะ “ปราศจาก

ความแปลกแยก” (Non-Alienation) การที่บุคคลสามารถเชื่อมโยงตนเองกับครอบครัว (กตัญญู), สังคม (วาจาสัตย์/ไม่ส่อเสียด), และสภาวะภายใน (การจัดการโทสะ) คือการสร้าง “องค์รวมแห่งการดำรงอยู่” (Wholeness of Being) ซึ่งเป็นคำตอบต่อวิกฤตการณ์ของมนุษย์ในยุควิทยาศาสตร์นิยมที่ลดทอนมนุษย์ให้เหลือเพียงเครื่องจักรทางชีวภาพ วัดตบท 7 จึงมิใช่เรื่องของโลกหน้า (Other-worldliness) แต่เป็นยุทธศาสตร์การดำรงอยู่ในโลกนี้ (This-worldliness Strategy) เพื่อรักษาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

องค์ความรู้และข้อเสนอทางปรัชญา

จากการวิเคราะห์และวิพากษ์หลักวัดตบท 7 (Watta Pada 7) บทความนี้สถาปนาองค์ความรู้ใหม่ในฐานะ “สถาปัตยกรรมแห่งอำนาจอธิปไตยทางจริยธรรม” (Architecture of Ethical Sovereignty) ซึ่งเป็นการบูรณาการพุทธปรัชญาเข้ากับจริยศาสตร์ร่วมสมัย เพื่อโต้ตอบกับวิกฤตการณ์แห่งอัตตาและภาวะแปลกแยกในโลกสมัยใหม่ โดยมีสาระสำคัญที่สรุปเป็นข้อเสนอทางปรัชญาดังนี้

1) โมเดลอำนาจปกครองตนเองทางจริยธรรม (The Ethical Autonomy Model)

บทความนี้ขยายพรมแดนความรู้ด้วยการเสนอว่า “วัดตบท 7” มิใช่เพียงข้อปฏิบัติเชิงเดี่ยว (Linear Practices) แต่ทำหน้าที่เป็นระบบพลวัต (Dynamic System) ที่เชื่อมโยง 3 ระนาบแห่งการดำรงอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อสถาปนาอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)

(1) ระนาบความสัมพันธ์เชิงกำเนิด (Primordial Plane): การดูแลบุพการีและผู้อาวุโส คือการยอมรับใน “รากฐานเชิงภววิทยา” (Ontological Roots) เพื่อทลายอัตตาที่แยกส่วน (Atomistic Self) และสถาปนาตัวตนผ่านสายสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย

(2) ระนาบการสื่อสารและวาทกรรม (Discursive Plane): การจัดระเบียบวาจา (สังขะ/สุภาพ/ไม่ส่อเสียด) คือการสถาปนา “พื้นที่แห่งความจริง” (Domain of Truth) เพื่อป้องกันภาวะแปลกแยกเชิงสื่อสาร (Communicative Alienation) และรักษาเอกภาพระหว่างเจตจำนงกับความจริง

(3) ระนาบเศรษฐศาสตร์แห่งจิต (Psychic Economy): การจัดการความตระหนี่และโทสะ คือปฏิบัติการปลดแอกเจตจำนงจากสภาวะจำยอมเชิงชีวภาพ (Biolog-

ical Determinism) และแรงขับเคลื่อนทางสัญชาตญาณ (Drive)

การบูรณาการทั้ง 3 ระนาบนี้เปลี่ยนมนุษย์จาก “ผู้ถูกกระทำโดยโชคชะตา” (Object of Fate) ให้กลายเป็น “ผู้สถาปนาความหมาย” (Subject of Meaning) ซึ่งเป็นนิยามใหม่ของคุณภาพชีวิตในมิติพุทธปรัชญาที่ทรงพลัง

2) ข้อเสนอทางปรัชญาและการประยุกต์ใช้เชิงมนทัศน์ (Philosophical Proposals)

เพื่อให้องค์ความรู้ข้างต้นนำไปสู่การขยายพรมแดนทางปัญญา บทความนี้ขอเสนอทิศทางทางปรัชญาดังนี้:

(1) การเปลี่ยนผ่านดัชนีคุณภาพชีวิต: ภาครัฐและหน่วยงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดจากดัชนีทางวัตถุ (Material Indices) ไปสู่การวัดภาวะ “อำนาจปกครองตนเองทางจริยธรรม” (Ethical Autonomy) โดยมองว่าวัตถุประสงค์ 7 คือ “นวัตกรรมเชิงพฤติกรรมศาสตร์” (Behavioral Innovation) ที่สร้างพลเมืองผู้มีภูมิด้านทานต่อวาทกรรมบริโภคนิยม

(2) ปรัชญาการเมืองของท้าวสักกะ (Political Philosophy of King Sakka): ควรมีการศึกษาเชิงลึกเพื่อสำรวจว่าจริยธรรมส่วนบุคคล (Private Ethics) สามารถเปลี่ยนรูปเป็นอำนาจในการปกครองส่วนรวม (Public Governance) อย่างมีความชอบธรรมได้อย่างไร โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่อง “ราชาแห่งธรรม” (Dhammaraja) ในระดับสากล เพื่อท้าทายแนวคิดรัฐศาสตร์กระแสหลักที่มักแยกการเมืองออกจากจริยศาสตร์อย่างเด็ดขาด

(3) พรมแดนแห่งการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ: การวิจัยในอนาคตควรข้ามผ่านกรอบศาสนาไปสู่วิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) ระหว่างวัตถุประสงค์ 7 กับแนวคิด “อภิมนุษย์” (Übermensch) ของนิตเช่ หรือ “ชีวิตที่ได้รับความเห็นชอบ” (The Examined Life) ของโซเครตีส เพื่อค้นหา “จุดตัดสากล” (Universal Intersection) ของเทคโนโลยีแห่งการขัดเกลาตัวตน และการพัฒนาเครื่องมือวัดระดับ “เสรีภาพเชิงจริยศาสตร์” (Ethical Freedom) ในมนุษย์สมัยใหม่ที่เผชิญกับวิกฤตเชิงภววิทยาอย่างรุนแรง

ARCHITECTURE OF ETHICAL SOVEREIGNTY: Simplified Model

สถาปัตยกรรมแห่งอำนาจอธิปไตยทางจริยธรรม

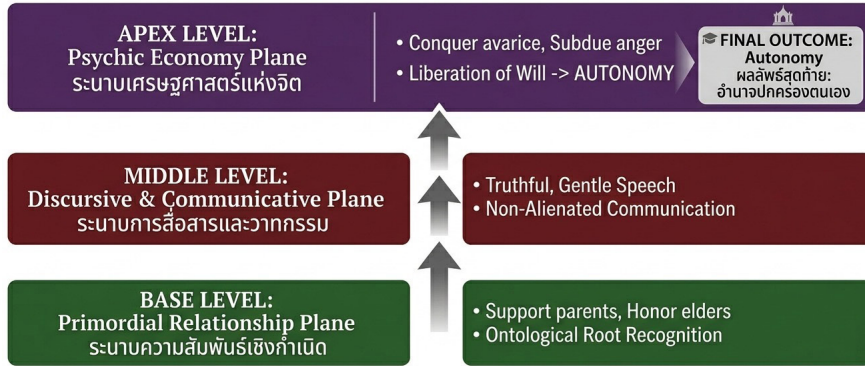

Figure 1: The Architecture of Ethical Sovereignty:

A Dynamic Autonomy Model based on "Watta Pada 7"

แผนผังนี้แสดงโครงสร้างการบูรณาการหลักวัตตบท 7 เข้ากับมิติทางจริยศาสตร์ร่วมสมัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ระบอบหลักที่เชื่อมโยงกันเป็นพลวัต เริ่มจาก ระบอบความสัมพันธ์เชิงกำเนิด (Base Level) ที่ใช้การดูแลบุพการีเป็นฐานในการสลายอัตตา สู่ ระบอบการสื่อสารและวาทกรรม (Middle Level) ที่สถาปนาพื้นที่แห่งความจริงผ่านวาจาสุจริต และสูงสุดที่ ระบอบเศรษฐกิจศาสตร์แห่งจิต (Apex Level) ซึ่งเป็นการปลดแอกเจตจำนงจากการครอบงำของตัณหาและโทสะ เพื่อบรรลุถึง “อำนาจปกครองตนเอง” (Autonomy) และสุขภาวะเชิงอธิปไตยที่สมบูรณ์

สรุป

บทความฉบับนี้ได้ทำการ ‘รื้อสร้าง’ (Deconstruct) และ ‘ประกอบใหม่’ (Reconstruct) มโนทัศน์วัตตบท 7 จากพื้นที่ของจริยธรรมเชิงพรรณนา (Descriptive Ethics) ไปสู่พื้นที่ของจริยศาสตร์วิพากษ์ (Critical Ethics) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า วัตรปฏิบัติทั้ง 7 ประการ มิใช่เรื่องของการปฏิบัติตามจารีตเพื่อหวังผลในโลก แต่คือ “เทคโนโลยีแห่งตน” (Technologies of the Self) ที่ทรงประสิทธิภาพในการจัดการกับภาวะวิกฤตแห่งอัตตาในโลกสมัยใหม่

การเปลี่ยนผ่านสถานะเชิงภววิทยาจาก “มฆมาณพ” ผู้จำยอมต่อโชคชะตา สู่ “ท้าวสักกะ” ผู้มีอำนาจเหนือเจตจำนง คือบทพิสูจน์ว่าคุณภาพชีวิตที่แท้จริงมิใช่สภาวะของการครอบครองวัตถุ แต่คือภาวะของ “อำนาจปกครองตนเอง” (Autonomy) และการมีเสรีภาพเหนือแรงขับเคลื่อนทางสัญชาตญาณ "วัดตบ 7" จึงทำหน้าที่เป็นสถาปัตยกรรมทางปัญญาที่เชื่อมโยงระนาบส่วนบุคคล สังคม และจักรวาลวิทยาเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

ในท้ายที่สุด ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเรื่อง “อริอริปไตยทางจริยธรรม” ที่บทความนี้ นำเสนอ มิได้มุ่งหวังเพียงการอธิบายปรากฏการณ์ในคัมภีร์ แต่คือการสถาปนาทางเลือกใหม่ในการดำรงอยู่ (Modus Vivendi) เพื่อตอบโต้กับสภาวะแปลกแยกและภาวะจำยอมเชิงชีวภาพในสังคมปัจจุบัน สถาปัตยกรรมแห่งจริยธรรมนี้เองที่จะเป็นรากฐานอันมั่นคงในการนำพาปัจเจกและสังคมไปสู่คุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์และทรงพลังอย่างแท้จริง

References

- Aristotle. (2009). *The Nicomachean Ethics* (D. Ross, Trans.; L. Brown, Ed.). Oxford University Press. (Original work published ca. 340 BCE)
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice* (R. Nice, Trans.). Stanford University Press.
- Chuchai, S. (2011). *Quality of life and society development*. Rajapruk College.
- Dewey, J. (1938). *Logic: The theory of inquiry*. Henry Holt and Company.
- Foucault, M. (1988). *Technologies of the self: A seminar with Michel Foucault* (L. H. Martin, H. Gutman, & P. H. Hutton, Eds.). University of Massachusetts Press.
- Kant, I. (1998). *Groundwork of the metaphysics of morals* (M. Gregor, Trans. & Ed.). Cambridge University Press. (Original work published 1785)
- Levinas, E. (1969). *Totality and infinity: An essay on exteriority* (A. Lingis, Trans.). Duquesne University Press.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka (Mahachulalongkornrajavidyalaya Edition)*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

- Nakabuppha, K. (1977). *Indra in Sanskrit, Pali, and Thai literature* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Digital Repository.
- Nietzsche, F. (2005). *Thus spoke Zarathustra: A book for all and none* (A. Del Caro, Trans.; A. Del Caro & R. B. Pippin, Eds.). Cambridge University Press. (Original work published 1883)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2021). *The twelfth national economic and social development plan (2017–2021)*. Office of the Prime Minister. https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/more_news.php?filename=&cid=297
- Phra Anan Aphinantho (Phaka). (2020). Practicing the seven virtues for quality of life development. *MCU Buriram Academic Journal*, 5(2), 147–160.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2012). *Dictionary of Buddhist studies*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Phra Charoen Dantachitto. (2017). Developing quality of life according to the seven virtues found in Buddhism. *Vasara Paranya Paridassana*, 22(2), 73–85.
- Phra Rajavaramuni (Prayoon Thammachitto). (2020). *Buddhist ethics in the modern world*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Royal Institute of Thailand. (2007). *Royal Institute dictionary*. Nanmee Book Publishing.
- Suphantasorn, S., & Manoonpichu, N. (1982). *Population and quality of life*. Department of Health Education, Mahidol University.
- The WHOQOL Group. (1995). The World Health Organization Quality of Life assessment (WHOQOL): Position paper from the World Health Organization. *Social Science & Medicine*, 41(10), 1403–1409. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(95\)00112-K](https://doi.org/10.1016/0277-9536(95)00112-K)